keramiske noter 63/2026

32. årgang

Keramikkens Venner

Reviews · Besprechungen · anmeldelser · Besprechungen · Reviews

Ved Gunnar Jakobsen

Harald Slott-Møller. Erindring og værk. Af Anne Christiansen. Gad, København 2025. 400 s. ill. litt. noter. ib. 449,95 kr.

Årtierne omkring 1900 var en betydningsfuld og inspirerende tid for den samtidige kunst. Her blandede arkitekter, billedkunstnere og kunsthåndværkere kortene på en mere udogmatisk måde, end man kender det fra senere i 1900-tallet. Nye udgivelser af flere vægtige monografier omhandler kunstnere, hvis virksomhed ligger i krydsfeltet mellem maler- og billedhuggerkunst og kunsthåndværk som keramik, sølv, møbler, grafik og bogkunst.

Perioden 1880-1910 benævnes ofte i Danmark *Skønvirke* (jfr. Mirjam Gelfer-Jørgensen, Kunstarternes forbrødring, København 2020) og falder sammen med lignende bevægelser i Europa, Canada, USA mm. Inspirationen kom i første omgang fra den engelske arts and crafts-bevægelse, der vandt udbredelse fra midten af 1800-tallet som en social protestbevægelse og et forsvar for kunsthåndværkerens betydning for fremstillingen af brugsting med æstetisk kvalitet i modsætning til den industrielle masseproduktion.

Også blandt danske kunstnere var der fortalere for avantgarde-bevægelserne inden for kunst og kunsthåndværk og til dem hørte Harald Slott-Møller, hustruen og kollegaen Agnes Slott-Møller, Johan Rohde, J.F. Willumsen m.fl. Sammen var de i 1891 initiativtagere til Den Frie Udstilling, den første sammenslutning af ligeberettigede kunstnere med henblik på fælles udstillinger i opposition til Charlottenborgudstillingernes censur. I grundlaget for Den Frie indgik bestemmelsen om, at dekorative arbejder kunne udstilles på lige fod med maleri og skulptur.

I det følgende omtales en monografi fra 2025 om maleren Harald Slott-Møller af kunsthistoriker, fhv. museumsdirektør for Fyns kunstmuseum, Anne Christiansen. Af samme forfatter er tidligere udkommet kunstnerbiografier fra samme periode om maler og kunsthåndværker H.A. Brendekilde og billedhugger Anne Marie Carl-Nielsen. Når nærværende publikation omtales her i *keramiske noter*, skal det ikke betragtes som en anmeldelse af bogen som helhed, men for at rette opmærksomheden mod Harald Slott-Møllers indsats indenfor kunsthåndværk og kunstindustri, først og fremmest hans tid som kunstnerisk leder af Fajancefabrikken Aluminia fra 1902-1906. Det er interessant at følge kunstnerens egne overvejelser om sit arbejde med kunsthåndværk gennem bogens vigtige kildemateriale, først og fremmest hans håndskrevne erindringer frem til 1915, der findes i Det Kgl. Biblioteks Håndskriftsamling.

Fabrikken fik succes i Slott-Møllers tid, vandt internationale priser og anerkendelse, men en række utilfredsstillende forhold for kunstneren vedrørende løn og arbejdstid og dårlig relation til kollegaen Christian Joachim førte til ansættelsens ophør i 1906. I arkiverne fra Aluminia (Clay Keramikmuseum Danmark) opbevares op mod 300 tegninger til brugsfajancer signeret af Harald Slott-Møller. Overordnet betages man af den utrolige idérigdom, der præger hele hans arbejde med kunsthåndværk. Uden undtagelse udtrykker arbejderne en stærk individualitet, idé, stil og humor. Slott-Møller tegnede ikke kun, han kunne skære i træ og elfenben og modellerede og ciselerede i nogle tilfælde også sølvarbejder og smykker. Takket være righoldige samlinger af kunstnerens kunsthåndværk i Designmuseum Danmark og Clay Keramikmuseum Danmark er det muligt ved besøg her at se eksempler på hans vigtigste arbejder på dette felt. Som tilskyndelse til at gå på opdagelse i disse museer tjener Slott-Møller bogens gavmilde billeddokumentation.

Den omfangsrige monografi er indbydende, smukt trykt og rigt illustreret, hvad der ikke mindst kommer kunsthåndværket til gode. Omtalen af Slott-Møllers virke på dette område behandles i flere sammenhænge i bogens forskellige afsnit:

Foråret 1896, London (pp. 92-96)
Inspireret af deres begejstring for arts and crafts-bevægelsen og i håb om udstillingsaftaler rejste Agnes og Harald Slott-Møller i foråret 1896 til England. Blandt andet fortæller Slott-Møller i begejstrede vendinger om besøgene på William Morris' værkstederne Merton Abbey (væv-

ning og stoftryk) og Kelmscott Press, som i høj grad bliver hans inspiration til at arbejde med kunsthåndværk.

Kunsthåndværk 1897-1900 (pp.102-109)
Her beskriver Slott-Møller flere af sine værker (møbler, smykker, korpussølv), i dag i Designmuseum Danmark.

Fajancefabrikken Aluminia 1902-1906 (pp.124-126)
Slott-Møller ansættes som kunstnerisk leder i 1902 og ophører 'med en vis bitterhed' i 1906 (p. 253-254).

Anvendt kunst, generelt (pp. 221-222) *Kunstfajancer* (pp. 239-254), gennemgang af en lang række af Slott-Møllers arbejder for Aluminia, fint illustreret.

Inde i varmen, 1988 (pp. 334-338)
Med postimpressionismen får ægteparret Slott-Møller ny aktualitet. På en udstilling i Gl. Strand vises et stort udvalg af begge kunstneres arbejder, herunder Harald Slott-Møllers kunsthåndværk.

I *Slutord* (pp. 343-344) skriver Anne Christiansen i forbindelse med Slott-Møllers afskedigelse fra Aluminia, at 'man kan begræde, at det gik sådan'. Et udsagn, som man kun kan istemme, når man har været igennem nogle af hans flere hundrede tegninger og forlæg til kunstfajancer og glædet sig over de udførte ting. Slott-Møller havde usædvanlige evner for formgivning, farvesætning og stiliseret gennemtegning af mønstre efter naturinspirerede forlæg. Hans fond af idéer til motiver i mange forskellige sammenhænge er tilsyneladende uudtømmelig og ofte humoristiske, varme og rammende. Ved en gennemlæsning af Harald Slott-Møllers erindringer får man et indblik i hans stærke/stejle temperament og de dilemmaer, der på godt og ondt tegnede hans modsætningsfyldte kunstnerbane.

Bodil Busk Laursen